

Seminarska naloga
pri predmetu glasbene umetnosti.
GLASBA V PRVI POLOVICI 20. STOLETJA

1 Prva polovica 20. stoletja

1.1 Uvod

20. stoletje je s sabo prineslo množico različnih slogov v glasbeni umetnosti. Nova glasba je nastala postopoma iz elementov moderne glasbe in impresionizma. Skladatelji so želeli v glasbi prekiniti romantično tradicijo in postaviti nova pravila, ki se popolnoma razlikujejo od starih.

1.1.1 Nova glasba

Glasba doživlja nenehne spremembe, saj skladatelji vselej znova iščejo nove oblikovalske in izrazne možnosti. Slog je bil zelo naklonjen spontanosti in eksperimentiranju. To je prineslo nove zvoke in tehnike skladanja. Sestava orkestra v 20. stoletju postane zelo raznolika in se ravna po skladateljevih navodilih. Razširjen je predvsem s tolkali. Skladatelj zelo svobodno kombinira glasbila. Nastanejo veliki in majhni zabavni in jazzovski orkestri. Na umetnost so vplivale nove družbene in umetnostne razmere, znanstvena odkritja in nagel razvoj v tehniki. S pomočjo tehnologije v 20. stoletju je glasba postala dostopna širšemu krogu poslušalcev. S tem so se odpirala nova glasbena središča, kjer so številni izvajalci na glasbenih prireditvah predstavljali glasbo preteklosti in sedanjosti.

1.1.2 Glasbeni zapisi in načini

V 20. stoletju so se v glasbi pojavile dvanajsttonske serije ali atonalnost, ki so začenjale lestvice. Več uporabljajo sozvočja, pri katerem sočasno zveni več celih tonov, poltonov ali manjših intervalov. Uporabljali so tudi šume ali druge zvoke, ki so jih posnemali v okolju. Značilni so tudi novi zapisi ali grafična notacija. Uveljavi se ljudska glasbena zapuščina.

1.2 Ekspresionizem

Eden od osrednjih slogov v dvajsetem stoletju je bil ekspresionizem. Je kompozicijski slog. Ob impresionizmu se je v začetju 20. stoletja kot izraz notranje razdvojenosti umetnika v času socialnih in nacionalnih krivic, kot protest proti formalizmu države, meščanstva in takratnega načina življenja nasploh, kot reakcija na takratno stanje v umetnosti in v času slutnje prve svetovne vojne začel razvijati nov

stil. Ekspresionisti so izražali najgloblje doživljanje sveta, kot so bolečina, strah, obup in groza. V njihovih delih najdemo obtoževanje sodobne civilizacije, vojne in človekove usode nasploh.

1.2.1 Arnold Schönberg

Eden od skladateljev je bil Arnold Schönberg, ki je znan kot iznajditelj dvanajsttonske kompozicijske metode ali dodekafonije, pionir med skladatelji, ki so ustvarjali atonalno in serialno glasbo. Glasbeni teoretik in slikar. Namesto tradicionalnega petja je v skladbi Mesečnik Pierrot uporabil tako imenovani govorni glas, kjer se petje spremeni v govor ali krik.

1.2.2 Alban Berg

Alban Berg je bil Avstrijski skladatelj pripadnik nove dunajske šole. V svojih delih je uporabljal dvanajsttonsko tehniko, vendar veliko bolj svobodno kot zahtevajo njena stroga pravila.

1.3 Neoklasicizem

V Pojavil se je kot izraz notranje radovednosti umetnika v času socialnih in nacionalnih krivic, kot protest proti formalizmu države, meščanstva in takratnega življenja nasploh, kot reakcija na takratno stanje umetnosti in v času slutnje prve svetovne vojne začel razvijati nov stil. Neoklasicizmu so skladatelji zavračali miselno simboliko ter začeli pisati čustveno zadržano glasbo.

1.3.1 Igor Stravinski

Igor Stravinski velja za osrednjega neoklasicističnega skladatelja med obema vojnoma. V orkester je vključil klavir.

1.3.2 Sergej Prokofjev

Sergej Prokofjev je s svojo Klasično simfonijo veljal kot ruski skladatelj in pianist. Znan je po izvorni glasbeni melodiki in orkestraciji. V njegovih skladbah je veliko smisla za smeh.

1.3.3 Bela Bartok

Bela Bartok je vse življenje zbiral, raziskoval ter snemal ljudsko glasbo na voščene valje. Bil je eden od utemeljiteljev vede, ki se ukvarja z ljudsko glasbo.

1.4 Glasbeni ustvarjalci v prvi polovici 20. Stoletja

Claude Debussy in Maurice Ravel sta ustvarila novo glasbeno govorico brez strogih pravil, ki si določajo tradicionalne lestvice in harmonija.

1.4.1 Claude Debussy

Debussy je obogatil glasbeno zakladnico s pretanjenimi skladbami. Posebne zvočne učinke je odkril v zvezah celotonske lestvice. Oboževal je morje, zato je napisal skladbo Morje, ki obsega tri simfonične skice.

1.4.2 Maurice Ravel

Maurice Ravel je bil mojster instrumentiranja. Ustvarjal je veliko plesne glasbe. Oblikoval ga je na bazi melodije in spremljave, ki se ponavljata od začetka do konca, instrumentacija pa se spreminja.

2 Glasba v sloveniji

2.1.1 Delovanje glasbe v sloveniji

V Sloveniji se je v prvem desetletju 20. stoletja poleg Glasbene Matice in Opere razvila Slovenska filharmonija, ki je prirejala koncerte. Število glasbenikov je hitro naraščalo. Izhajala je glasbena revija z imenom Novi akordi, v kateri so skladatelji objavljali svoje stvaritve. Glasba je obsegalo veliko število partizanskih pesmi, ki so se spontano pojavljale med borci, nekatere pa so oblikovali tudi znani slovenski skladatelji. Poleg pesmi so nastajala tudi instrumentalna in simfonična dela.

2.1.2 Emil Adamič

Na slovenskem so bili eni od najpomembnejših skladateljev v dvajsetem stoletju Emil Adamič, ki je pisal predvsem zborovsko glasbo, po njem se imenuje učiteljski pevski zbor Slovenije.

2.1.3 Marij Kogoj

Marij Kogoj, ki je objavljajl moderno zborovsko glasbo.

2.1.4 Slavko Osterc in Lucjan Marija Škerjanc

Pomembne sledi v slovenski glasbi sta pustila tudi skladatelja Slavko Osterc in Lucjan Marija Škerjanc. V svojih kompozicijskih šolah sta vzgojila veliko ustvarjalcev in jih usmerila v različne glasbene smeri.

2.1.5 Ostali skladatelji

V tem času so ustvarjali tudi Stanko Premrl, Karol Pahor, Matija Tomc, Matija Bravničar, Blaž Arnič, Danilo Švara, Vilko Ukmar, Marjan Kozina, Pavel Šivic in Marjan Lipovšek.

2.2 Pomen glasbe iz prve polovice 20 stoletja

Njihova glasbena zapuščina je neprecenljivo darilo za vse ki smo poznavalci ali samo ljubitelji klasične glasbe in dajejo smernice novim rodovom glasbenih mojstrov.

3 Kazalo

1 Prva polovica 20. stoletja.....	2
1.1 Uvod.....	2
1.1.1 Nova glasba.....	2
1.1.2 Glasbeni zapisi in načini.....	2
1.2 Ekspresionizem.....	2
1.2.1 Arnold Schönberg.....	3
1.2.2 Alban Berg.....	3
1.3 Neoklasicizem.....	3
1.3.1 Igor Stravinski.....	3
1.3.2 Sergej Prokofjev.....	3
1.3.3 Bela Bartok.....	3
1.4 Glasbeni ustvarjalci v prvi polovici 20. Stoletja.....	4
1.4.1 Claude Debussy.....	4
1.4.2 Maurice Ravel.....	4
2 Glasba v sloveniji.....	4
2.1.1 Delovanje glasbe v sloveniji.....	4
2.1.2 Emil Adamič.....	4
2.1.3 Marij Kogoj.....	4
2.1.4 Slavko Osterc in Lucjan Marija Škerjanc.....	5
2.1.5 Ostali skladatelji.....	5
2.2 Pomen glasbe iz prve polovice 20 stoletja.....	5

Literatura:

- Oblak, Breda. 1998. Od romantike do danes. Ljubljana: Državna založba Slovenije
- Pesek, Albinca. 2007. Glasba danes in nekoč. Ljubljana: Založba Rokus Klatt
- Urednik ni naveden. (08:11, 30. september 2013). Wikipedija, prosta enciklopedija. [online] Dostopno na: [http://sl.wikipedia.org/wiki/Ekspresionizem_\(glasba\)](http://sl.wikipedia.org/wiki/Ekspresionizem_(glasba))
- Urednik ni naveden. (11:04, 5. avgust 2013.) Wikipedija, prosta enciklopedija. [online] Dostopno na: http://sl.wikipedia.org/wiki/Igor_Stravinski
- Urednik ni naveden. (11:26, 9. marec 2013). Wikipedija, prosta enciklopedija. [online] Dostopno na: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Neoklasicizem>